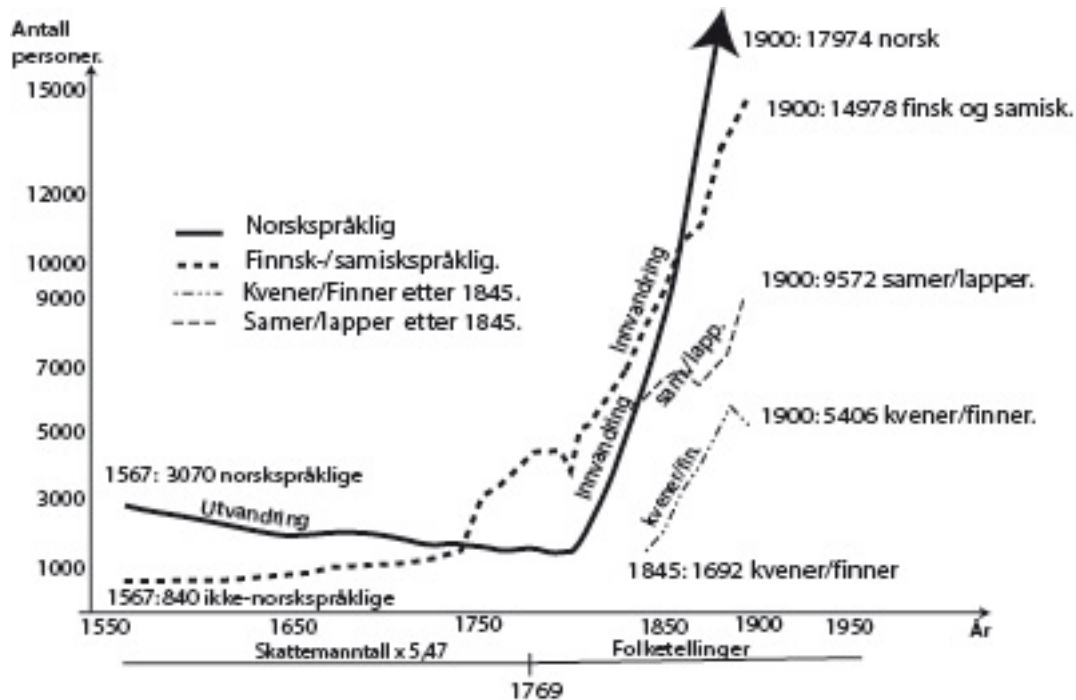

Innvandring integrering «fornorskning».

Innvandring er et velkjent fenomen for vår landsdel. I tilknytning til hvorledes den nordligste del av vårt land er blitt befolket i fra senmiddelalderen og frem til vår tid, vet vi at folketallet i Finnmark økte dramatisk mellom 1750 og 1850 (se figuren).

Figuren er basert på prof. J.A. Friis'(1821-1896) manntall basert på skattelister, og senere folketellinger.

Folketallet i et område er bestemt av fødselsoverskuddet og flytning til og fra området. Det er allment akseptert at fødselsoverskudd er nært forbundet med levekårene, dvs. mat, fred og fordragelighet.

Frem til annen verdenskrig var Finnmark betraktet som et løfterikt område for mange som søkte å forbedre sine kår ved det «grøderike» havet. Ny bosetning ble også hilst velkommen av statlige myndigheter enten disse satt i København, Stockholm eller Christiania.

Svartedauen (1349) og en lang rekke etterfølgende pester frem til begynnelsen av 1500-tallet, halverte grovt sett befolkningen også i Norden. Der jordbruk basert på gårdsdrift var levemåten oppstod forlatte "Ødegårder". Disse ble nå tatt i bruk. Med den store reduksjon i folketallet var det færre om grøden. Dette la grunnlaget for en betydelig bedring av levekårene og en økning av fødselsoverskuddet.

Jordbruket i senmiddelalderens Finnmark var imidlertid ikke gårdsbruk av den type vi i dag kjenner. Det var det man kaller svirydningsbruk eller svidjebruk. (I Thomas von Westens reisebeskrivelse fra Finnmark i 1724 får vi vite at han kun så to hester i Finnmark, begge i Alta.) Slike "gårder" var raskt utvisket og gav ingen forbedring av levekårene. Disse var knyttet til kyst og hav. Hva havbruk angår viser fraflytningen i den norsktalende del av befolkning fra ca 1550 til 1750 at heller ikke havet gav forbedrede levekår. Det man har av tall for levealder og dødelighet i Finnmark gir heller ikke støtte for antagelse om at den betydelige vekst i folketallet som finner sted etter 1750 skyldes fødselsoverskudd.

Årsaken til økningen i den samisk-kvenske befolkning fra 1750-tallet og i den norske befolkning fra 1800-tallet skyldes innvandring. Hva angår den samisk-kvenske innvandring viser manntall, kirkebøker og slektsbøker at den hovedsakelig kommer fra de nordlige områder i Sverige og Finland. Her er tilgang på korn en betingelse for å overleve vinteren. Dyrking av selv de mest hardføre kornslag har her marginale forhold. Historien vet da også å fortelle om hyppige perioder med hungersnød, død og elendighet. Hertil

kommer at Sverige i perioden frem til 1806 var en meget krigersk stormakt. Allmuens sønner i Finland og Sverige blev tvunget til å stille som soldater i de mange kriger han førte. Forståelig nok var dette noe man ville unngå. Arbeidsfør ungdom var tidens form for alderspensjon. Finnmark med rikelig tilgang på fisk og sjøpattedyr i havet, og etter grensedragningen i 1751, utenfor svenskekongens rekkevidde, var således et forlokkende land. Den sterke økning i befolkningen av Finnmark fra midten av 1700 tallet er i overveiende grad et resultat av innvandring.

Den del av innvandringen som ikke kom seilende ble sveiset sammen i et fellesskap etter hva vi kan kalle *naturmetoden*. Begrepet *integrasjon* var ennå ikke oppfunnet. Mot slutten av 1800-tallet ble man så stilt over for den vanskelige oppgave å skulle samhandle/kommunisere *skriftlig*. Ved lesning skulle en kunne forstå hva øvrigheten (fut og prest) ønsket. Smått om senn fikk man skoler og lærere som skulle gjøre allmuen skriftskyndig. Skriftens regler og form var en kilde til besvær. Stor bekymring vakte forholdene i Finnmark hvor innvandringen fra Finland kalt ”den finske fare” ble oppfattet som truende. Dette er forståelig når man vet at på begynnelsen av 1800-tallet snakket nesten 80 % av befolkningen et finsklignende språk. Finland var en del av Russland, Russland var en ekspansiv stormakt og tsaren var missfornøyd med grensedragningen i 1826 i dagens Sør-Varanger. Alt dette kunne bli brukt som påskudd for å fremme territorielle krav – fryktet man. Da allmueskolen begynte sitt inntog i Finnmark gikk man i gang med å lære disse fremmedspråklige landsmenn og deres etterkommere å snakke og lese norsk. Dette kalte man da *fornorskning*. Nå heter det *integrering*. (Spørsmålet er om det fantes en annen vei ut av analfabetismen enn den norskspråklige lar vi ligge).

Integrering alias fornorskning har vi altså drevet med i et par hundre år. Prosessen er blitt karakterisert med ord som hardhendt, brutal og aggressiv. Er den nå blitt mildere? Hva har vi lært? Ser vi nye alternativer?